

OKÉNKO

DO FARNOSTI

Ročník XV

duben 2006

číslo 4

Velikonoční

Otloukej se píšťalíčko otloukej
a pískej píseň
o radosti
nedělního rána
Ať ve tvé písni
zahojí se
každá rána
píšťalíčko
z oživlého proutku
kmene tajemného
na němž jsme všichni v prachu země
povyrostli
až do nebe

*Josef Veselý
z knížky „Ozvěny velikonoční“
vydalo Nakladatelství Trinitas*

Foto: Petr Marhan

Úvodem

Jaro má zpoždění, tak jako spravedlnost ve světě. Miloševiče oplakává řada Srbů, Lukašenko nechal zbit demonstranty. Slovinci schválili zákon o protikomunistickém odboji. Kolik našich poslanců a senátorů by mohlo být povýšeno do šlechtického stavu? Zesnulá senátorka Moserová určitě. (Škoda, že jsme si ji nezvolili prezidentkou). My jsme byli křtem pozváni vstoupit do královské rodiny, neboť království Boží se přiblížilo. Také se ale království můžeme vzdalovat nebo jej obloukem míjet. Zákonníci se přou o postech, ale o udržitelnosti života a mrhání energií ani slechu. Rozhovor s Violou Ježkovou (většina fotografií je z její cesty Indií) nám může pomoci zahlédnout Velikonoce z jiného úhlu. Vám všem přejeme jejich dobré prožití. /v

Zmrtvýchvstání srdce

Ze stohu spadly balíky slámy na hrající si děti; jeden hošík zemřel. Spolu s rodiči truchlila celá ves. A celá ves se vzbouřila, když příslušný farář odmítnul dítě pohřbít, neboť nebylo pokřtěno. Jakou asi měl ten svědomitý kněz představu o církvi? Že je to uzavřená společnost s předpisy – „my máme zákon a podle toho zákona“ nesmím dítě pohřbít... Ale při mši říkal přece denně „krev, která se prolévá za vás a za všechny“. Nebo zemřel Kristus jen za některé? Jen za pokřtěné? V úvodu Janova evangelia čteme, že „bez Něho nepovstalo nic z toho, co je“. Tedy i toto dítě. I o těch, kteří Krista nepřijali, říká, že jsou jeho „vlastní“. Toto dítě i jeho rodiče neměli možnost Krista přijmout – ani o něm neslyšeli. V jejich Zapadákově v pohraničí byl kostel léta zavřený, opuštěný. Teď přišla rána – a smrt vede ke hřbitovu – a hřbitov je u kostela... Učil někdo toho kněze, že všichni lidé „mají v kapse“ pozvání do Kristova Království? Že mu patří všichni? Že „nechce ztratit nikoho z těch, které mu Otec dal“? Že dal na kříži svůj život za všechny? Že dokonce prosil i za své katy? Občané sehnali k pohřbu duchovního jiné církve. Ten tam vbrzku pokřtil několik dětí a začal vyučovat.

Na Velký Pátek prosíme pod křížem i za ty,

Tržiště je
pro ticho
stejně vhodné
jako klášter,
neboť ticho
je nepřítomnost
ega.

Prameny

Kde
je
Ježíš,
brzy
vystávají
i rozbroje.

Průkopník

Antony de Mello, SJ

kdo v Boha nevěří. Prosme také za ty z nás, kteří jsou blízko sektářskému duchu, kteří ztuhli v juristické neomylnosti a mají kamenné srdce. Prosme, abychom měli více mystiků než církevních právníků. Abychom nechtěli po všech stonásobnou úrodu, když se Kristus spokojí i jen s třicetinasobnou. Klaníme se Ti, Pane Ježíši Kriste, a děkujeme Ti, že jsi nám dal v životě i na kříži poznat Tebe i Tvého Otce.

Jan Rybář

Nebylo učiněno dost

Nebylo učiněno dost
a nikdy nebude

pro lásku
pro pravdu
pro spravedlnost

A nikdy dost pro lásku

Ona jde světem dál a dál
s průstřely na nohou
na rukou i v srdci

aby všechny cesty k ní
všem byly zpřístupněny

Láska ukřižovaná
vítězně zmrtvýchvstala

srdce zneklidněná uzdravující
pozdravením
POKOJ VÁM

Josef Veselý

*z knížky „Ozvěny velikonoční“
vydalo Nakladatelství Trinitas*

Převozník převážel chlapce, který si rozbalil uprostřed řeky dva krajíce a než se zakousl, nabídl mu půlku. Předtím se neviděli. Převozník si vzal chleba, poděkoval a zeptal se, jestli se bude stejnou cestou vracet.

„Sotva,“ odpověděl hoch. „Tam, kam jdu, už chci zůstat. Je to kraj, v němž svítí slunce a lidi si tolik nezávidí.“

Převozník pozoroval víry a spodní proudy, odraz nebe ve vodě, a v noci hvězdy. Věděl o řece, co potřeboval. O čem zpívá voda i břehy, co šeptají louky a kameny a o čem mlčí ryby. Zdálo se, že ví všechno i o lidech. U druhého břehu, než přirazili, nechal na chvíli pramici, aby ji unášel proud.

„Chci se tě na něco zeptat. Proč jsi mi dal půlku svého chleba, když víš, že ti to nebudu moci oplatit?“

„Znám na světě dva druhy dávání,“ usmál se jinoch. „První, když dáváš, aby ti to lidé vrátili. A druhý, protože ti to dělá radost.“

Převozník mlčel. Oba se dívali, kam plyne proud.

„Všechno co daruješ, zůstává s tebou,“ dodal chlapec. „Dávat je kůže, do které se navlékáš, aby ses polidštil. Poznáš, kdo jsi.“

„Možná,“ řekl převozník.

Oba dojedli. Chlapec se usmíval.

A převozník přirazil pramici ke břehu o kousek výš po proudu, kde čněla u řeky skála, hoch si vystoupil a už se nikdy neviděli.

Arnošt Lustig

LEHCE BY JIM ČLOVĚK PŘITAKAL

Náboženští vůdci Izraelitů Ježíšovy doby požívali jistou vážnost. Dosáhli na Římu nemalých výhod a ústupků pro existenci národa. Politika je uměním k získání možného. Kdopak se nedostaneme před volbu menšího zla?

Kněží a ostatní předáci Židů balancovali mezi místodržícím Pilátem, Herodem Velikým (později jeho syny) a náboženskými požadavky. (Pilát nesnášel Židy, byl krutý a zlomyslný, typ Reinharda Heydricha. Herodes, dosazený Římem za krále Židů, byl šikovným politikem, velikým stavitelem; i Jeruzalémský chrám velkolepě zbudoval, za což mu řada lidí ledacos odpouštěla.)

Vůdci národa díky své diplomacii a penězům získali obdivuhodný prostor pro náboženský život svého národa. (Římské legie nepochodovaly v Izraeli pod obrazy svých korouhví, aby neurážely náboženský cit domáciho obyvatelstva. Židům bylo dovoleno razit své peníze - to bylo vždy projevem určité svébytnosti).

Vůdci národa se snažili udržet klid do příhodnějších poměrů. Vyhlíželi boží pomoc, dobře věděli, že sami nemohou zvítězit proti obrovské vojenské moci Říma.

Do této péče představených se ale napletl jistý tesař z Nazareta. Nebyl prvním, kdo byl některými pokládán za slíbeného Mesiáše (viz Sk 5,34n).

Velebně vedl řeč (podobné řeči jsme slychávali za minulého režimu): „Páni bratři, co budeme dělat? Hrozí nám opět lidové povstání, které Římané utopí v krvi. Kolikrát jsme bláznivého tesaře varovali. Není s ním řeč. Ani po dobrém, ani po zlém. Nic není o umění diplomacie. Co nás stojí udržení naší náboženské svobody. Kde se ten tesař objeví, tam jsou problémy, nedovolené shromažďování, předčasné veřejné Mesiášské demonstrace. Čeká nás masakar, naše úsilí o klid je ohroženo. Ten člověk vede lidi do záhuby, tisíce lidí bude pobyto. Státní bezpečnost není naivní a všechno kontroluje. Stojíme před závažným rozhodnutím. Není lehké vzít na sebe tíhu rozhodnutí, ale odpovědnost za národ nás k tomu vede.

Pánové, ujišťuji vás, že jsme se snažili s tím člověkem mnohokrát domluvit.

Je tvrdohlavý a naivní. Nerad to říkám, každý lidský život je cenný, ale lepší je, aby zemřel jeden než mnoho lidí. (srov. J 11,45-57) Může si za to sám.“

Kdyby kněží „nestavěli pomníky dřívějším prorokům“, kdyby je Ježíš tolikrát nevaroval, že nejsou schopni přijmout Mesiáše, kdyby jim neposkytl dost důkazů, že přichází od Boha, kdyby suverénně netvrdili, jak Bohu rozumějí, měli by omluvu.

Mnohokrát se něco podobného opakovalo i v dějinách křesťanství. I my můžeme opakovat chybu stejného typu.

Kdekdo je přesvědčen o svém historickém poslání zachraňovat „Boží věc“ ve světě.

Proč?

Hřibátko, šedáčku, s nímž já plot přeskočím,
proč nejdeš si na dostihy skočit?
Nebo snad po celý svůj život chceš jen mlýnským kamenem točit?

Motýlku, mžitko tam nad horským úbočím,
proč nelétáš, kde je pláň květů?
Nebo snad po celý svůj život chceš jen suchopár míjet v letu?

Dívenko s nejkrásnějším obočím,
proč se nevdaš, než stáří tě zničí?
Nebo snad po celý svůj život chceš jen pobíhat za rodiči?

Tibetská lidová poezie

**Profesor Petr Piňha vydal další brožurku
ZPOVĚĎ, SVÁTOST SMÍŘENÍ.**

*Nabízíme její úvodní kapitolu. Brožurka je
k dostání v našich kostelích.*

BOLEST NAD SVÁTOSTI SMÍŘENÍ

Dříve než začnete číst tuto knížku, slibte mi dvě věci. První je, že se nebudete pohoršovat nad tím, jak zpočátku mluvíme o vážných věcech s rozvernou ironií. Pravda je někdy moc těžká a je dobře setkat se s ní v jejím úsměvném tvaru. Druhá je, že se nebudete urážet, až se vám bude zdát, že si z vás tropím žerty. Vy přeci nejednáte tak, jak se tu o tom mluví! Vztahovačnost je ošklivá vlastnost a navíc ukazuje, že se nějaký ten štulec střelil do vašeho slabého místa. Zádám vás o to proto, že s jistou mírou nadnesení, ne až tak velkou, popíšu nejprve, jak to dnes dost často je se svatou zповědí. Ta trocha přehánění má důležitou úlohu zvěšovacího skla, které nám umožňuje vidět i věci, jež prostým okem vidět není, ale které přesto existují.

Prvým, čím se musíme zabývat, je otázka, proč se zpovídá méně lidí než dříve. Příčin může být celá řada. Jednou je, že ve společnosti, která vyzvedla prapory individualismu a lidských práv tak vysoko, že každý má absolutní právo na svůj názor, nemá zповěď smysl. Vždyť přeci já, který určuji, co je a co není správné, nemohu dělat nic nevhodného. Jiným důvodem může být, že ti, kdo ještě neutopili své svědomí ve zmíněné svévoli a občas se zastydí nad tím, že už se celkem za nic nestydí, řeší své problémy přímo s Bohem. Odejdou někam do lesa, nebo se zadívají na hvězdné nebe a v duchu si řeknou, že to s nimi až tak zlé není. Jaksi přitom přehlédnou, že šli do háje, nebo že je kolem nich dost tma. Častěji však lidé předloží otázky svého nitra a svá napětí psychoterapeutům. Dříve k nim chodili duševně choří, dnes k nim chodí pomalu všichni a mladí lidé, kteří je ještě nenavštívili, se necítí dobře, protože k tomu ještě

nedorostli a jsou v očích svých zkušenějších kamarádů dětmi. Psychologové jsou ovšem profesionální uklidňovači a uspavači svědomí, kteří učiní vše, aby ze svých klientů sňali jejich napětí a bolesti. Vysvětlí vám, že vaše jednání je velice správné a hlavně přirozené. Jediné, před čím je dobré dávat si pozor, je zapadnutí do trestných činů. Pro jistotu pak klientovi vyprášují hlavu. Vlastní problémová otázka se neřeší, jde jen o to odstranit nepříjemný pocit. Další příčinou stále menšího počtu zpovědí je, že jde o poněkud trapnou záležitost, kterou je lépe si odpustit. Je to taková formalita. Tou se však zpověď stala naším přičiněním.

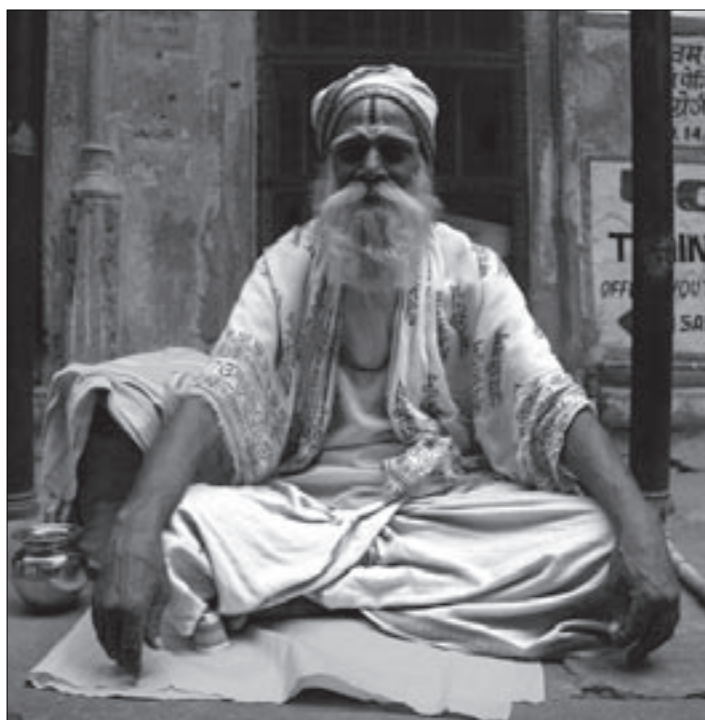
Podívejme se, jak dnes vypadá mnoho zpovědí. Nejprve pohledme očima kajícího. Jít ke zpovědi znamená většinou jít do kostela, tam se postavít do řady a čekat, až na mne přijde řada, abych se nasoukal do jedné krajní přihrádky trojčlenné skříně. Tam mám pokleknout, což je nemožné jednak proto, že klekátka je šejdrem, a je tak úzké, že se na něm nelze udržet; jednak proto, že se do skříně nevejdu. Řešením je, že se zachytím jako pták za mřížku prsty a zbytek času zpovědi myslím na to, zda v této pozici strakapouda vydržím. Poté zahlédnu člověka ve vedlejší části skříně. Někdy ho neznám, jindy ho znám. Sedí tam netečně, nevidí a patrně ani neslyší, co říkám. V další části, která se ve zmíněné pozici těla zdá nekonečnou, vyslechnu útržky jakýchsi vět o lásce, božím volání a jiných věcech, které v podstatě nesouvisejí s tím, o čem jsem mluvil já. Někdy mohou také vyslechnout rozčvičku ke kázání, které kněz krátce poté při mši pronese. Následuje zoufalý zápas, abych dobře uslyšel mumláni, kterým je mi uloženo pokání. Konečně přijde osvobozující okamžik rozhřešení, při němž mě ovane prokouřený dech duchovního otce přes igelit, který odděluje mé přilepené ucho od jeho moudrých rtů. Klovnou třemi prsty do hrudi, jako když vrabec vyzobává drošky, což je zestručněné znamení Kristova utrpení. Vycouvám ze zpovědnice a zřetelně cítím, jak se rovnám – můj život musel být pokřivený, když to dá tolik práce – a zmocní se mě oblažující pocit, že to mám za sebou. Neméně bolestný je ovšem pohled z perspektivy zpovědníka. Ten usedne do prostřední části zmíněné trojčlenné a čeká. Čeká dlouho, neboť lidé přijdou ke zpovědi v poslední myslitelný okamžik. Samozřejmě, že se pak spěchá a na někoho nedojde. To obojí je všemi kritizováno. Prostor, ve kterém zpovědník čeká, je malý a uzavřený, takže po nějaké době se kněz začne dusit. Věřící většinou nevědí, že se zpovídají přídušencům. Dalším, co působí zpovědníko-

va muka, je stav jeho nohou. Existují dva způsoby mučení. Jedním je omrzání, druhým je pálení chodidel rozžhavenou spirálou. Obojí má týž výsledek. Kněz není s to se zabývat tím, co říká kající. Pohled do sousední části zamřelý již popsáním igelitem je rovněž děsivý, neboť tváře kajících jsou poznamenaný utrpením ze skládání do stojací rakve. Odoorické vjemy v době, kdy je na igelit nalepeno kněžské ucho, kolísají od pachu nezdravého chrupu, přes voňavkové spreje, které snad mají navodit pocit vůně ctnosti, až po závany slivovice, kterou si kající cvaknul na kuráž. Když se podaří přežít útok zleva, tj. zachránit se rozhřešením, odtrhne se zpovědník, ale již ho čeká něco podobného zprava. Vymění ucho, vše ostatní trvá. Praxe zpovědních místností tuto situaci vylepšuje zpravidla nedostatečně, ale zaplat' za ně Pán Bůh.

Zkusme se ještě podívat na obsah zpovědi. Zpovědníka, když pomíneme tělesná muka zpovídání, měla by naplňovat úžasná radost. Zjišťuje totiž, že žijeme takřka v ráji

znamením jejich nenaplněné touhy po věčném styku s Bohem. Co říci těmto svatým lidem, kteří nekradou, nezávidí, jsou obětaví a pracovití, že je to druhým skoro na obtíž, kteří neřekli křivého ani nepravdivého slova, jejichž láska je nezměrná a okolím nedocenená, což je ale od dalšího milování nemůže odradit?

Jsou ovšem i větší hříšníci, kteří nastojte, berou jméno Boží nadarmo a nikdy nepřijmou, že ve skutečnosti občas vysloví citoslovce, které se v jazyce ustálilo a dávno ztratilo své spojení se jménem Ježíšovým, Mariiným či Josefovým. Občas se objeví kající, který poctivě převedl zpověď na byrokratickou záležitost. Vyplní formulář zpovědního zrcadla a podá žádost o prodloužení pasu do Ráje. Jindy přijde mladý intelektuál, který knězi nikdy dost vzdělanému, aby pochopil úžasnost jeho polovzdělanosti, předvede důmyslnou sebepsychoanalýzu. Vysvětlí mu, že všechny jeho hříchy jsou jedinou možnou cestou, jak konat dobro a žádají, aby to kněz schválil. Konečně jsou i takoví, kdo

prinesou zprávu o tom, jaké mají problémy a mluví o tom, že kolikrát je tam (rozuměj v jejich nitru) nějaká nectnost. Ta jednoduše je a sama od sebe působí druhým nesnáze. Já nejsem zlý, akorát je tam hněv, nejsem drzý, mám jen problémy v hovoru s rodiči. Nebylo by lépe nazývat takovou ubohost spíše svátostí posměchu či svátostí urážky Boží? Co jsme to udělali z křesťanství? Ti kdo zredukovali křesťanství na chození do kostela a nepřijali je jako všeprostupující životní způsob, kdo rozdělili svůj život na malý kousek věnovaný bezobsažným rituálům a floskulím a velký zbytek, v němž se chovají, jako by Boha nebylo, udělali by věru lépe, kdyby svého křesťanství nechali, neboť jsou jen a jen nositeli pohoršení. Hledá-li člověk odpověď na otázku, jak je možné, že k tomu Bůh mlčí, napadne ho jediná odpověď – proto, že si ti lidé vůbec neuvědomují, co to dělají, nebyli poučeni, nebyli varováni. Tato odpověď je smírná pro formální věřící, ale drtivá pro kněze, neboť oni to připustili, nepoučili své svěřence a nevarovali je. Teď přijde ona obvyklá otázka: „Jenže co s tím? Co udělat, když jsme v tom až po uši?“ Sahá-li nám voda po bradu, není dobré věšet hlavu. Naopak je třeba ji co nejvíc zvednout. Zvedněme tedy hlavu a hledme, odkud by mohla přijít záchrana. Brzo ji uvidíme. Je v milosrdenství Boha, který s nekončící trpělivostí čeká na naše opravdové vyznání vin a touží nás k sobě přivínout. Učinné ten krok, přiznejme, že se zpovědi neumíme zacházet, a učme se tomu.

a pohybuje se mezi světci. Vždyť naprostá většina lidí se dopouští jen toho, že jsou při modlitbách roztržití, občas přijdou pozdě na mši svatou nebo ji zanedbají vůbec, a málo se modlí, což je rmoutí. Než přejdeme k dalším hříšníkům, poznamenejme, že hřích roztržitosti při modlitbě je věc velmi zvláštní. Protože je hřích vědomé a chtěné překročení zákona Božího, musí tito lidé k modlitbě přistoupit s jasným rozhodnutím, že budou roztržití. To se mi zdá divné a hlavně nevím, jak člověk vědomě a záměrně roztržitosti docílí. Hlavním proviněním tedy je, že nechodí včas do kostela, což pociťují jako strašné, protože přeci chození do kostela je, jako křesťany, odlišuje od zlého světa nepřátelských nevěrců. Jejich utrpení z nedostatku modlitby je spíše než hříchem

otázku, jak je možné, že k tomu Bůh mlčí, napadne ho jediná odpověď – proto, že si ti lidé vůbec neuvědomují, co to dělají, nebyli poučeni, nebyli varováni. Tato odpověď je smírná pro formální věřící, ale drtivá pro kněze, neboť oni to připustili, nepoučili své svěřence a nevarovali je. Teď přijde ona obvyklá otázka: „Jenže co s tím? Co udělat, když jsme v tom až po uši?“ Sahá-li nám voda po bradu, není dobré věšet hlavu. Naopak je třeba ji co nejvíc zvednout. Zvedněme tedy hlavu a hledme, odkud by mohla přijít záchrana. Brzo ji uvidíme. Je v milosrdenství Boha, který s nekončící trpělivostí čeká na naše opravdové vyznání vin a touží nás k sobě přivínout. Učinné ten krok, přiznejme, že se zpovědi neumíme zacházet, a učme se tomu.

SLUŠNÍ LIDÉ SE ODNAUČILI CTIŽÁDOSTIVOSTI

Před třiceti sedmi lety se v Praze konal pohřeb Jana Palacha, kterého se zúčastnilo několik stovek tisíc lidí.

Jeho tehdejší ošetřovatelka na klinice popálenin Jaroslava Moserová hovořila mimo jiné o tom, proč dnes na Palachovu smrt lidé zapominají.

Dělala jste o Janu Palachovi už určitě spoustu rozhovorů. Působí na vás jeho čin i po těch sedmatřiceti letech?

Samozřejmě. Na jeho krajní čin, který by byl v demokratickém světě absurdní, nelze nikdy zapomenout. Tehdy v době Pražského jara si mladí lidé dělali velké naděje. Já ne, byla jsem větší realista: v určité fázi jsem věděla, že se překročila míra, kterou nebude Sovětský svaz ochoten tolerovat. Na druhou stranu se objevilo mnoho nadaných lidí novinářů, filmařů, scénáristů. Vynořili se jakoby odnikud z hlubin. Daly se číst noviny, poslouchat rádio, sledovat televize.

Pak ale přišla okupace...

A zvolna nastoupila demoralizace. Nejstrašnější to bylo zvláště pro ty, co měli naděje. Mnozí z těch, kteří prokázali odvahu a nadání v průběhu Pražského jara, se náhle omlouvali za svoje postoje. Začali se vzdávat, poddávat, prodávat. Tohle vedlo Jana Palacha k jeho činu. Chtěl otrást svědomím národa, zastavit tu demoralizaci.

Bylo jakkoli vyloučené oslovit veřejnost skrze média, neexistovalo například živé vysílání. Palach proto hledal cestu, jak udělat něco, co nelze zamlčet, ani skrýt. Z tohoto hlediska chápu, že zvolil krajní cestu. Jako lékař a křesťan s ní samozřejmě souhlasit nemůžu, ale vážím si jí. Palach nebyl žádný fanatic. Byl to racionálně myslící, inteligentní mladý muž, ještě k tomu věřící.

Lidé si po jeho činu slibovali, že nezapomenou. Nastala ale normalizace a lidé zapomněli. Nebo ne?

Nevíte, kolik lidí se neprodalo při vzpomínce na Palacha, byť ne zcela uvědoměle. A nemůžete to vědět. Ne všichni podlehli a prodali se. Když byla u nás v nemocnici anticharta, pozvali všechny zaměstnance oddělení popálenin i uklízečky a řidiče do zasedací místnosti. Byly tam připravené papíry na podepsání.

Já jsem se ptala, na co se budu podepisovat. Oni říkali, že pod antichartu. A já na to, kde je Charta. Jenže tehle text k dispozici nebyl. Tak jsem udělala čelem vzad a to samé udělali doslova všichni. Ne že bychom v tu chvíli na Palacha mysleli, ale morální závazek, že člověk nemá prodávat svou duši, cítilo mnoho lidí.

Přece mi to nedá. Říká se, že historická paměť národa je velmi krátká. Souhlasíte?

Ano, lidé si už nepamatují rozsah škody na morálce - jak se třeba setřela hranice mezi poctivostí a nepoctivostí, pravdou a lží. Za minulého režimu třeba kradli slušní lidé: odnést si pytel cementu z pracoviště prostě nebylo považováno za krádež. Všichni tak trochu lhali, nebo zamlčovali pravdu. Učili ve škole svoje děti pokrytectví a falši: neříkat, co si myslí. Děti věděly, že jim učitelé lžou a říkají věci, kterým sami nevěří, a že to jejich rodiče přijímají jako samozřejmost. To byl zločin na morálce.

Anketa mezi čtenáři Aktuálně.cz napříkladem ukázala, že třetina lidí vůbec nechápe, co smrt Jana Palacha znamená. Čím to ale je, že lidé takhle zapominají?

Lidi na to raději zapominají, protože úplně čisté svědomí neměl nikdo. Ani já ne. Chodila jsem k volbám, ale ne vždycky jsem škrtila volební lístek. Každý dělal nějaký ústupek, jinak se ani nedalo žít. Spousta lidí dělala ústupky kvůli dětem. Teď je o to víc potřeba sesbírat pro mladou generaci osobní zážitky o konkrétních absurdních situacích totality, to nakonec promlouvá víc než čísla o počtu obětí. Není rodina, která by nemohla něco dodat.

Mluví se dnes o tom, že se po volbách budou komunisté opět podílet na moci. Bojíte se toho?

Já tomu nevěřím. Když lidé při různých anketách říkají, že budou volit komunisty, je to myslím výraz nespokojenosti s politickou kulturou a garniturou. Když ale dojde nakonec na věc, nebudou komunisty volit. Vždyť kolik lidí za mnou přišlo do senátorské kanceláře s nějakou stížností a říkali mi: jestli nebude zjednána náprava v této věci, budu volit komunisty. Jsem přesvědčená, že tak nakonec nečinili.

Jak by podle vás měla dnes vypadat občanská nerezignovanost, za kterou se Jan Palach upálil v minulém režimu?

Lidi by neměli propadat skepsi typu: stejně je to jedno, stejně se nic nezmění. To je nesmysl. Jsme v demokratickém světě a v něm nemá právo nadávat ten, který se nesnaží něco udělat. A to minimum je jít k volbám. Za čtyřicet let komunismu se slušní lidé naučili nebýt průrazní a ctižádostiví, protože za bolševika to znamenalo dělat ústupky. Dneska to už sice neplatí, ale slušní lidé zůstali tak dlouho vzadu, až ten otevřený prostor zaplnili ti druzí. To je logické. Tehle efekt je vidět ve všech postkomunistických zemích.

Jan Hron, Poslední rozhovor, Aktuálně.cz

POLITICKÁ FACKA PARLAMENTU ČR - výňatek

Na Slovensku přijali zákon o protikomunistickém odboji.

U nás o něm zákonodárci nechťejí slyšet

... Ve Slovenské republice dokázali její poslanci otevřeně přiznat, že existoval aktivní odpor proti komunistickému režimu, dokázali ho ocenit jako součást boje za svobodu a demokracii v letech studené války, dokázali označit protikomunistický odboj za pokračování národního boje za osvobození, zatímco u nás to neustále odkládáme.

V pravém slova smyslu průlomový zákon

Ve čtvrtek minulého týdne přijala Národní rada Slovenské republiky zákon o protikomunistickém odboji, nelostně definující, co bylo podstatou a kdo byli účastníci tohoto odboje, a vytvářející základ pro péči o ně nebo o jejich památku.

Zákon vymezuje dobu odboje od 6. října 1944 do 17. listopadu 1989 a zahrnuje veřejné občanské postoje i aktivní odpor, ať již organizovaný nebo individuální, nezapomíná na členy ilegálních organizací, na politické vězně nebo občany internované z politických důvodů ani na ty, kdož byli zařazeni do vojenských táborů nucené práce nebo odvečeni do táborů v Sovětském svazu.

Zákon uznává za účastníky protikomunistického odboje rovněž občany, kteří museli opustit republiku před hrozcí perzekucí a prováděli v zahraničí činnost pro obnovu svobody a demokracie v Československu. Zákon pojmenovává rovněž další formy odboje, jako bylo autorství či šíření petic, organizování veřejných vystoupení proti komunistickému režimu a publicistická činnost.

Všechno právě vyjmenované vyvolává u českých poslanců bohužel spíš osypky a zatím žádný český politický dokument se k obdobné dikci neuchýlil. Většina z toho, o čem je slovenský zákon, je v Parlamentě České republiky tabu a překročit ho se odvažuje málokdo. Slova z důvodové zprávy k návrhu zákona, že totalitní státní moc „vyhlásila válku vlastním občanům“, se u nás dosud nikdo do žádné první normy neodvážil vepsat, stále jsou považována jen za názor některých publicistů.

Slovenský zákon uvádí také překážky pro přiznání postavení účastníka protikomunistického odboje. Jde jednak obecně o ty, kdož se „vědomě a aktivně podíleli na budování, rozvoji a upevňování komunistické moci“. A jednak konkrétně o příslušníky StB a o osoby, které jsou evidovány jako její spolupracovníci, o funkcionáře KSČ nebo KSS, o příslušníky Lidových milicí, o členy Akčních výborů a prověřkových komisí z roku 1948, o členy prověřkových a normalizačních komisí po roce 1968 a o posluchače vysokých škol pro příslušníky bezpečnosti, ať již v Československu nebo v SSSR. Současně je výslovně řečeno, že tyto překážky nemůže odstranit, i když se tito lidé za určitých okol-

ností dostali do konfliktu s režimem a stali se jeho odpůrci.

Čili opět cosi, co je pro český parlament, prolezlý pomýlenými nebo zhrzenými komunisty, a nejen osmašedesátníky, neslušné vůbec si představit.

Slovenský zákon je v pravém smyslu slova průlomový, neboť nekončí jen pojmenováním historické skutečnosti, ale otevírá možnost dalších legislativních opatření ve prospěch odpůrců komunistické moci, počínaje tím, že kromě plné morální rehabilitace všech přiznává již nyní politickým vězňům režimu status válečných veteránů s příslušnými sociálními výhodami.

Slova, která poslanci nechtějí znát

U nás obdobná snaha skončila u toho, že v zákoně o ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich byl přiznán zvláštní příspěvek k důchodu také občanům, na něž se vztahovala rehabilitace podle příslušných zákonů po roce 1990 nebo byli zařazeni v tábore nucených prací anebo vojenském táboře nucených prací nebo v centralizačním klášteře. Nikoliv však politickým vězňům, či dokonce účastníkům protikomunistického odboje, neboť tato slova prostě čeští poslanci tvrději odmítají znát.

Přiznávat slovenským občanům postavení účastníka protikomunistického odboje bude Ústav paměti národa. Ten ústav, na nějž se tak rádi odvolávají senátoři, navrhuje zákon o zřízení obdobné instituce u nás, očekávající však od ní pouze shromažďování údajů o činnosti bezpečnostních složek komunistického režimu a jejich obětech, ale ani jediným náznamem se nezmiňující o protikomunistickém odporu.

I našim senátorům je totiž zřejmě cizí to, co vepsali navrhovatelé slovenského zákona do úvodu důvodové zprávy: „Občané žijící v komunistickém systému nebyli však jen pasivními oběťmi.“

Ne vždycky je korektní srovnávat, ale tentokrát je to nutné, a naši poslanci a senátoři by se měli za své zavírání očí před historickou politickou skutečností hanbou propadnout do země.

To je pro český parlament, prolezlý pomýlenými nebo zhrzenými komunisty, neslušné vůbec si představit.

Vladimír Bystrov, LN 22.3. 2006

Ta největší
zvěřstva v dějinách
se odehrávala
v dobré víře.

Temnota

Jak by se člověk
mohl Boha bát,
když láska
je bezpodmínečná?

Setkání

Antony de Mello, SJ

ENERGIE, CHUDOBA, PÝCHA A POKORA

Nedávno byla má dcera s rodinou na prázdninové cestě v Karibiku. Odlétli tam ze zamrzlého Švédska. Pluli na ohromné lodi, na které bylo všechno, co si člověk může jen vymyslet: včetně baletu na ledě a kluziště. Na rovníku!

Vnuci byli nadšeni a já smutně počítal, kolik tahle dovolená stála kilowatthodin na člověka a na kolik by energie, kterou za čtrnáct dnů navíc spotřeboval jeden můj vnuc, vystačila pro rodinu někde v Bangladéši či Africe. Na rok? Spíše na pět let a možná i na mnohem více.

Již po desetiletí se tři údaje ze světových statistik skoro nemění. Pětaosmdesát procent světové spotřeby primární energie je pokrýváno z fosilních zdrojů.

Dvacet procent lidstva (tedy jeho bohatší část) spotřebovává osmdesát procent veškeré energie. A globální spotřeba energie neustále roste - například za pětadvacet let, mezi roky 1973 a 1998, se zvýšila skoro o padesát procent.

Jsou to alarmující údaje.

Konec zásob fosilních zdrojů je v dohledu. Nezáleží na tom, zda skončí za padesát, či za sto let. To, co příroda vytvářela stovky milionů let, lidstvo spotřebovuje za pár set let. Přitom spotřeba energie nemůže dále nerůst. Rychlý průmyslový rozvoj skoro čtvrtiny lidstva (Čína) a dalších velkých, málo průmyslově rozvinutých zemí povede ke značnému růstu spotřeby energie. Takže konec fosilních zdrojů nastane zřejmě mnohem dříve, než nám dnešní pesimistické prognózy předpovídají.

Na spotřebě energie závisí hrubý národní důchod a další, nazvěme je zkratkou civilizační parametry. Dětská úmrtnost v privilegované dvacetiprocentní části globální populace, spotřebovávající osmdesát procent energie, se pohybuje kolem pěti (na tisíc živě narozených dětí). V zemích s nejnižší spotřebou energie je to již kolem sta. Bohatě země mají hrubý národní důchod na obyvatele kolem třiceti tisíc amerických dolarů, země, jež spotřebovávají stokrát méně energie, pouze tři sta dolarů.

Bohatá část světa se přitom chová, jako by se nic nedělo. Ve městech se množí jako mor velké a těžké městské džípy. Nejen že spotřebovávají mnohem více benzínu, ale jejich výroba vyžaduje mnohem více energie. Každý kilogram váhy navíc znamená více kovu, skla, gumy, laků, a to vše má společný jmenovatel: energii. Navíc tato monstra, svádějící jejich majitele k větší agresivitě na silnicích, zhoršují dopravní situaci ve velkých městech. Žádný z politiků se tomuto novodobému šílenství nedokáže vzepřít: třeba desetinásobným zdaněním, zákazem vjezdu do velkých měst. (Slyšel jsem, že se k tomu chystá Paříž. Když tak učiní, hluboce se pařížskými radními ukloním a znovu si potvrdím velikost Francie.)

Čtyři versus čtyřicet

Nedávno prezident Bush apeloval na chudé země, aby se uskromnily ve spotřebě energie. V Bílém domě zřejmě neznají přísloví - zametej nejdřív před vlastním prahem.

S úzkostí čekám, kdy třetí svět začne demonstrovat za větší energetickou strídmost a pokoru bohatých zemí. Bude to hnutí mnohem závažnější než nedávné vytlačování dánských velvyslanectví kvůli několika hloupým karikaturám. Předem vím, na čí straně budu stát.

Problémy s vytvářením energetické politiky, která by nás alespoň trochu připravila na přicházející globální energetickou krizi, lze vyjádřit vztahem 4 versus 40. První číslo je počet let, na které je politik volen do funkce, druhé číslo je počet let, na které má smysl vytvářet energetickou politiku.

Generální tajemník OECD Donald J. Johnston nedávno řekl, že vytvoření energetické politiky vyžaduje politickou odvalu k složité volbě mezi blahobytem dnešní generace a blahobytem generací příštích.

Udeřil hřebík na hlavičku. Většina politiků uvažuje takto: Máme si rozžlobit voliče tím, že z rozpočtu dáme více prostředků na energetickou rekonstrukci domů, která ušetří v budoucích desetiletích až 80% energie, nebo raději přidáme penzistům či matkám s dětmi, které to ocení ve volbách dnes a zítra? Katastrofy v horizontu dvaceti až čtyřiceti let přenecháme zvoleným po nás...

Ačkoliv náš bohatý svět dnes energií doslova plýtvá či hýří, přece jenom se mezi prozíravějšími (a inteligentnějšími) státníky občas najdou i světlé hlavy. Patří mezi ně např. Tony Blair. Uvědomil si totiž již před třemi lety, že rostoucí ceny energie postihnou voliče jeho (či jeho nástupců) a zavedl pozoruhodný termín: energetická chudoba. A jménem labouristické strany učinil závazek, že se v horizontu dvaceti let žádná z britských rodin nestane energeticky chudou - tedy bude mít na otop, teplou vodu, světlo, provoz ledničky, pračky a televizoru a dopravu autem na chalupu či do zaměstnání. V krátké perspektivě energetická chudoba zatím západní Evropě nehrozí. Část rodinného rozpočtu na energii v Německu, Francii či Británii nepřesahuje dnes 5 až 6 procent. V naší zemi je to horší: ještě před nedávným zdražením elektřiny, zemního plynu a pohonných hmot vydávala česká rodina na energii skoro 12 procent z rozpočtu, v případě rodin penzistů to bylo až 16 procent.

Měli jsme krutou zimu a doplatky za topení a elektřinu začnou chodit tak nějak přímo do vrcholící volební kampaně. Předseda švédské vlády Olof Palme mi koncem sedmdesátých let soukromě řekl, že v roce 1975 prohrál volby hlavně proto, že jeho strana neměla koncepci energetické politiky. Neměli by se z toho naši politici - alespoň ti chytřejší - poučit?

František Janouch, fyzik a publicista,
LN 15.3.2006

AKTUALITY

Na Květnou neděli (9. dubna) v 15 hodin v letohradském kostele sv. Václava budeme slavit **bohoslužbu obrácení** (pokání).

Na Velký pátek vás zveme ve 20 hodin do Orlovny na Orlici na přednášku PhDr. Jiřiny Prekopové: **Krise je výzvou**. Dr. J. Prekopová je významnou a známou psycholožkou. V češtině jí vyšla řada knih např. Malý tyran, Děti jsou hosté, ... V loňském podzimu u nás měla úžasnou přednášku.

SLAVENÍ VELIKONOC

Pořad bohoslužeb je uveden na str. 12

Pro rodiče je ctí uvádět děti do významu slavení Velikonoc.

Na Zelený čtvrtek a Velký pátek začínají bohoslužby v 18 hod.

v kostele sv. Václava v Letohradě.

Při obřadech Zeleného čtvrtku poděkujeme zástupně těm, kteří „myjí nohy“ druhým - slouží potřebným a farnosti.

Společně s dětmi se sejdem na Velký pátek v 14 hod. v kostele sv. Václava v Letohradě.

Na Bílou sobotu bohoslužby nejsou, církev v tichu čeká na liturgii Veliké noci (jíž začíná den Vzkříšení).

Slavnost Vzkříšení na Orlici v 5 hod. ráno.

Kdo chce přijít jen na mši, ať přijde v 6.30 hod.

V kostelech je ještě zima, nenechte se zmást venkovní teplotou. Zvláště na slavnost Vzkříšení se teple oblečte a vezměte si s sebou svíčku.

Svíce v našich rukou, rozsvícená od velikonočního ohně, který je symbolem Krista, nám napovídá, jaký postoj máme zaujmout vnitřně. Svíce si můžete zakoupit předem v kostele.

Slavení Vzkříšení v kostele bude pokračovat společnou snídání v Orlovně.

Všichni jste srdečně zváni.

Prosíme, jídlo na společnou snídání, můžete dopravit do Orlovny v sobotu od 17 - 18 hod.

Na Boží Hod nebudou bohoslužby ve vesnicích.

Některé bohoslužby je dobré slavit společně.

Druhá mše bude v 10.15 hod. v Letohradě.

Děkujeme P. Janu Rybářovi za vedení duchovní obnovy před Velikonocemi.

Díky vám jsme mohli biskupství královéhradeckému přeposlat 12.178 Kč na sbírku „svatopetrský haléř“ (26. února) a 8.573 Kč na „plošné pojištění“ (19. března).

KULTURA V LETOHRADĚ

středa 5. 4. v 19.30 hod. Dům kultury
Kino: **Žít po svém**

7. - 9. dubna od 9 do 17 hod.
Kunčice - hasičárna **Velikonoční výstava**

Středa 12. 4. v 16.30 hod. Dům kultury
Kino: **Anděl páně**

Neděle 16. 4. v 19.30 hod. Dům kultury
Opereta: **Na tý louce zelený**

Středa 19. 4. v 19.30 hod. Dům kultury
Kino: **Tygr a sníh**

Čtvrtek 20. 4. v 15.00 (pro důchodce!)
a 19.30 hod. Dům kultury
Opereta: **Na tý louce zelený**

Výstava **Jaro v muzeu** v MIKCENTRU
- městském muzeu potrvá do 15. 4. 2006

Oblastní charita Ústí nad Orlicí - středisko Letohrad pořádá v průjezdu fary na Václavském náměstí v Letohradě tradiční jarní **HUMANITÁRNÍ SBÍRKU ODĚVŮ, OBUVI A HRAČEK**

Noste, prosíme,

pouze čisté a nositelné oděvy a obuv.

Sbírka je určena pro sociální šatník, který má Charita zřízen v Pobytovém středisku žadatelů o azyl v Kostelci nad Orlicí.

pátek 21.dubna: 14 - 17 hodin

sobota 22.dubna: 9 - 12 hodin

Další informace u paní Marty Venclové, Oblastní charita Ústí nad Orlicí, středisko Letohrad, Na Kopečku 356, 561 51 Letohrad nebo na telefonu 465621281

Život Boží křtem přijali

12.3. Jakub Jan Merta
Tereza Marie Plívová

Ke vzkříšení jsme provodili

21.3. Stanislava Moravce 77 let
30.3. Františka Stejskala 86 let

MHF - LETOHRAD 2006 SE BLÍŽÍ

Sedmnáctý ročník Mezinárodního hudebního festivalu - Letohrad 2006 bude tradičně zahájen poslední květnovou nedělí (28.5. v 15 hod.), kdy v Domě kultury zazní Symfonie č. 9 e moll „Z Nového světa“ od Antonína Dvořáka. Po loňské úspěšné Smetanové Mé vlasti budeme mít letos jedinečnou příležitost slyšet v Letohradě další stěžejní dílo české hudby, tentokrát v podání Severočeské filharmonie Teplice za řízení kanadského dirigenta Charlese Olivieri-Munroe. Na začátku června budou následovat tradiční externí varhanní koncerty - v pátek 2.6. v Horní Čermné (Wolfgang Kleber - SRN) a v neděli 4.6. v Jablonném nad Orlicí (Alessandro Bianchi - Itálie). Další dva koncerty jsou pak již připraveny do letohradských chrámů. V kostele na Orlici zazní v pátek 9.6. zajímavá Missa brevis od Zdeňka Lukáše v podání pěveckého sboru Famila Cantorum (na koncertě bude spoluúčinkovat rovněž německý varhaník Henning Dembski). Závěrečný koncert festivalu se uskuteční v neděli 18.6. v kostele sv. Václava a vystoupí na něm houslistka Iva Fleischhansová a kytarista Jindřich Kaulfers. Jak vidíte, letošní ročník festivalu slibuje opět jedinečné zážitky. Naplánujte si tedy včas návštěvu festivalových koncertů. O předprodeji vstupenek a podrobném programu festivalu budete informováni v dalších číslech Okénka nebo vše naleznete na <http://www.mhf.letohrad.cz>.

František Vaníček

FARNÍ RADA JEDNALA 23.3.2006

1. O přípravě slavení Velikonoc. Rozdělení úkolů.
2. Duchovní obnovu 1. dubna povede P. Jan Rybář.
3. Na Velký pátek, ve 20 hod. v Orlovně bude přednášet Dr. J. Prekopová: **Krise je výzvou**.
4. Na FR byl pozván pan starosta - omluvil se. Vloni FR upozorňovala pana starostu na možnost města zakázat provoz hracích automatů poblíž škol a kostelů. Pan starosta teď navrhl, abychom mu dodali písemnou připomínku, aby mohl na zastupitelstvu vystoupit pro zákaz automatů.
6. Příští farní rada se sejde 20.4.2006

zapsala Jana Skalická

Věčný život je zde.
Věčný život je teď.

Spasení

Štěstí nebude zítra.
Štěstí je dnes.

Spasení

A. de Mello, SJ

KŘÍŽEK V TKANINĚ KRAJINY

U nás na Vysočině - na jižních stránkách nad zatopeným městečkem Zahrádkou, ze kterého dnes čouhá pouze hlava kostelní věže sv. Víta - jsme světili polní žulový křížek. Obzor se tu otevírá až kamsi k Blaníku a Staržišti a možná proto tam má ranní světlo takovou plavnost a soumrak takovou tesknotu.

Přípravy byly tvůrčí - s dětmi a kamarády jsme vymetali stodolu, sekali trávu, upravovali dvůr, z tyčí a papíru vyráběli korouhve, vařili guláš a pekli koláčky... Přátelé se sjeli za všech konců i končin: devadesátiletý strejka Rýdlů přinesl litry vína, Vorlíčkovi krabici buchet, Bartůškovi obrázek, Grušenka Gruberová přivezla z bavorského Marktlu, rodiště nynějšího papeže, bednu dobrého piva, sousedi přinesli zvon, Jerzy z Polska dovalil karamelky a pan Beneš z Řečice originální gril. A pak do prosvětlené krajiny vyšlo za zpěvu dlouhé procesí, jak z časů Andreje Rubleva: papírové korouhve vlály ve vánku, naše Anička na čele s malovaným andělem a na konci mladý kněz s červenou štolou. A zvuk zvonku, který jitril i rozrážel

tesknotu, která se tiše nesla ze strnišť a šípových keřů.

Došli jsme až ke křížku, na soutok dvou cest - jedna se jako had vine do kopců a vede do Kališť. Je to cesta, které říkáme Mahlerovská - malý kluk, budoucí skladatel, tudy jezdíval z Jihlavy za svými prarodiči do Ledče a právě tudy si vezl svůj první klavír. Ta druhá cesta, polní ouvozová, klopýtá do Podivic. A jejich soutok si takřikajíc řekl o to, že má být osazen kamenným znamením. Důvodů bylo několik - v té opuštěné krajině se nacházejí stopy našich předků; po této cestě bývali voženi do Zahrádky ke křtu, později tudy scházeli či sjížděli k obřadu svatebnímu, aby nakonec touto krajinou s dalekým obzorem vezli koně jejich rakev na zahrádecký hřbitov. Tedy žulový křížek jako vzpomínka, jako rozvzpomínka na tváře a dlaně našich dědů a bab...

Druhým důvodem byl Karel Vrána, kněz, teolog, esejista, vydavatel, evropský poutník a otcovský přítel naší rodiny, který se v Zahrádce narodil a 24. srpna letošního roku by oslavil 80. narozeniny. A třetí důvod - otesaný kámen, strom a cesta - tvář krajiny a ob-

raz našeho domova, tedy čehosi důvěrného a hřejivého, kde jsme rádi a kam patříme. Obraz, který odkazuje - k našim kulturním kořenům a současně za horizont. Celá Evropa je poseta místy, síťovými místy, které mají pro naši paměť význam vykřičníků či jakýchsi patníků. Katedrály, kláštery, kaple, Boží muka, památné stromy, mosty, návrší.... A my jsme do této evropské sítě uvedli malý křížek, který je skromným uzlem v tkanině krajiny.

Po svěcení se procesí vrátilo na statek. Ve stodole se pak konal malý koncert, čtení poezie a vzpomínek, jedl se guláš, srkalo víno a když vyšla první hvězda, začaly dvě harmoniky a jedna trumpeta rozhýbat sedící a fňukat do prostoru. Za svitu svíček se na mlatě začalo tancovat a mně se do těchto dějů radosti a křepčení tiše promítal citát, který jsme nechali vysekat do žulového křížku: Muž ze země Úsu, otec sedmi synů a tří dcer jménem JÓB v přetěžké osobní situaci padl na zem a pravil: „Z života své matky jsem vyšel nahý, nahý se tam vrátím. Hospodin dal, Hospodin vzal; jméno Hospodinovo buď požehnáno.“

Miloš Doležal

POSLEDNÍ LEČ

Je to už čtyřicet let, co jsme v naší vesnici stavěli hasičskou zbrojnicí. Večer, když už bylo po práci, jsme ještě pobyli u pivečka, jeden slavný člen vytáhl heligonku, takže zábava se značně protáhla. Já jsem z plechovky od ryb zhotovil vozembouch, nahoru upevnil dvě pokličky a byl doprovod. To už se přidal třetí hasič s houslemi a byla malá kapela. Jednoho dne přišel velitel hasičů, který vdával dceru a požádal nás, zdali bychom nepřišli zahrát na svatbu. Tak se také stalo. Svatba byla veselá a tím jsme se uvedli ve známost. Přidali se k nám i dva trumpetisti, takže nás bylo už pět. Hráli jsme pro JZD na splnění, po různých schůzích, atd.

Jednoho dne přišel houslista, který s námi účinkoval, a navrhol, zdali bychom nešli zahrát o dvě vesnice dál na schůzi myslivců. Požádal ho prý předseda nimrodů, se kterým pracoval. „No, když je to jen schůze, tak proč ne,“ říkal jsem si, „aspoň bude dobrá večere...“ Dva dny před akcí přišel nešťastný houslista a říká: „Byl jsem ve městě a tam visí plakáty na Poslední leč... Takže žádná schůze, ale pořádný ples!“ To byla pohroma. Přece nemůžeme jít v tomto obsazení, a k tomu ještě s vozembouchem, hrát na bál! Zatelefonoval jsem tedy rychle předsedovi myslivců a vysvětloval, že to je nedorozumění, že jsme měli hrát na schůzi, ale bál nepřichází v úvahu, protože kromě několika písniček nic neumíme, a že si mají vzít nějakou pořádnou kapelu. Předseda mi odvětil: „Za dva dny nikoho neseženu! Vy jste to slíbili, tak buď ticho! Auto pro vás přijede v 19 hodin!“ a zavěsil.

Narychlo svolaná porada rozhodla, že musíme něco podniknout. Měl jsem kamaráda

pianistu, kterému jsem se svěřil, a on mi na to řekl: „Pěkně jste si nadrobili! Kapela musí zahrát nejméně 100 písniček za večer, a vy jim nedáte dohromady ani čtvrtinu... Sežeňte mi pár chlapů z dechovky, já vezmu klavír a doplníme to... Jo, a místo vozembouchu sežeňte buben!“ Buben jsem tedy sehnal, byl sice vyřazený, kůže spravovaná, ale byl. Podařilo se mi přesvědčit i šest chlapů z dechovky, že s námi půjdou. To už nás tedy bylo 12 a vše vypadalo dosti slibně.

Nadešel onen večer. Venku bylo velké náledí. Pro piano a 4 chlapy měla přijet Avie, ostatní jeli v 17 hod. autobusem. Bylo už 20 hod., když Avie dorazila, a šofér z dálky křičel: „Jestli mně budete nadávat, tak to otáčím a jedu domů. Jsem rád, že jsem vůbec dojel...“ Naložili jsme tedy v rychlosti piano a nástroje a vyjeli. Byla to hrozná cesta. Na místo jsme dojeli téměř ve 21 hodin. Už hodinu jsme měli hrát. Před hospodou nás někteří nimrodi už netrpělivě čekali, neboť nevěděli, co s námi je. Začali jsme tedy vykládat naše věci a stěhovat vše do hospody. Při tom jsme potkali několik našich chlapů a poznali, že katastrofa je nevyhnutelná. Za tu dobu, co na nás čekali, se ve výčepu notně zřídili. Když jsme vstoupili do sálu, všichni začali bouřit a volat: „Hurá, už jsou tady!“ Polovina našich chlapů nebyla schopná na podium vůbec vylézt, a tak jsme začali hrát v šesti lidech. Bylo to hrozné! Když jsme hráli Do lesíčka na čekanou už pošesté, přišel předseda a říká: „Copak vy neumíte nic jinýho? To na pohřbu je lepší muzika!“ Já mu na to řekl: „Vždyť jsem ti to do telefonu říkal a tys mi odpověděl, ať jsem ticho, tak teď buď ticho ty!“ Předseda zlostně odešel a my pokračovali. Během rozhovoru s předsedou odpadli další tři muzikanti, takže

jsme zůstali tři. Pianista, silně rozzlobený, nadával: „To je hnus, chlapi, je nás jak ve filharmonii a nezahrajem ani jako flašinetáři!“ a otevřel piáno, aby bylo hlasitější. To však stálo na kraji podia a na něm měl kdosi rozpité pivo. Pivo spadlo dolů na sál přímo mezi společnost. Vtom vyrazil jeden nimrod na podium, uchopil pianistu pod krkem a křičel: „H... hrajete a ještě nás budete polejvat pivem!“ Situace byla napjatá. To už přicházel předseda a říká: „Chlapi, ukončete to tady a jedte domů. Řekněte, kolik za to chcete a už ať vás tady nevidím!“ Řekli jsme si po stovce pro sjednané muzikanty, my šli zadarmo. Rychle jsme se sbalili a utíkali pryč. Já s pianistou jsme vycházeli ze sálu poslední. Burácením a pískotem, jakým nás vítali před hodinou, se s námi teď loučili. Od jednoho stolu se ozvalo „Jděte do ...!“; od druhého zas: „Jděte kam vy!“ Jeden nimrod se sehnul pod stůl, kde měl zajíce, kterého vyhrál v tombole, toho zajíce chytнул a hodil ho po nás. Já jsem toho zajíce sebral, hodil ho do auta a rychle jsme ujeli.

Když jsem přišel v 11 večer domů, manželka ještě nespala a říká: „Copak ono nic nebylo?“ A já jí na to musel odpovědět, že bylo, ale že nás vyhodili...

Dnes většina účastníků té slavné leče už nežije, a kdo žije, ten si určitě rád vzpomene...
Alois Tacl st.

Pochybnost
je přítelkyní víry.
Nepřítel
víry
je
strach.

Stvořitel

Antony de Mello, SJ

Viola Ježková z Kunčic, studentka Evangelické teologické fakulty UK, navštívila se svým přítelem v říjnu 2005 Indii. Ivě Markové vyprávěla o svých inspirativních zážitcích:

V Indii jsme byli měsíc, a to je velmi krátká doba, dá se říct, že pro pobyt v Indii minimální. Takže když o této zemi budu mluvit, je důležité mít na paměti, že to, jak jsme ji poznávali, je souhra okolností jedné cesty. Kamínky její roztodivné mozaiky jsou velmi různorodé, já přiložím jen jeden z nich. Tato země je obrovská a velmi rozdílná – jazykově, kulturně, zvyklostmi, klimatem...

Dillí

Přilet do Dillí ve 3 h. ráno pro nás byl skutečným šokem. Myslela jsem, že Indii budu moci srovnat třeba se svou cestou do Číny, alespoň co se lidnatosti týče, ale nejde to. Hned na letišti vás obklopí spousta lidí a jeden přes druhého vám nabízejí své nejrůznější služby. Jste nepatříčně „bílejší“, vydán napospas. Tady je důležité zachovat si svoji hlavu, ačkoliv ji zrovna v tyto momenty ztrácíte. My, dbalí rad kamarádů, kteří do Indie často jezdí, jsme se nedali zmást a vyjeli autobusem z letiště. Byla úplná tma. Jak jsme jeli, pořád jsem čekala, kdy bude to město, hlavní město! Ale ono pořád nebylo... Vysadili nás poblíž hlavního nádraží – byli jsme tedy v centru Dillí. Kolem sebe jsme slyšeli lomoz velkoměsta a v naprosté tmě jsme matně rozeznávali desítky, a v nádražní hale pak stovky lidí na zemi. Leželi tu, lemovali ulici ponořenou do tmy, posedávali nebo spali. Pachy štípaly v nose. Všude okolo je binec, lidé žijí v ulicích mnohem živelněji než my. I ovzduší je velmi znečištěné – auta, jejichž počet se stále zvyšuje, bez katalyzátorů. Ekologie, tak jak ji známe, je naprosto neznámý rozměr. Připomnělo mně to Peking, tam nás provázeli 30letí Číňané, kteří říkali, že jako děti pamatují ještě nad Pekingem slunce. Dnes už tam není vidět. Těšila jsem se, že na nádraží za sebou zavřeme dveře a bude klid, ale to tam nejde. Nejsou dveře, a jsou-li, tak se netrhnu. Předlidněné Dillí je ve dne v noci naplněno lomozem, ruchem a lidmi. A všechno probíhá v jeden moment, jako kdybys pustila sto televizí najednou – klaksony, davy lidí, rikši, barvy, sáří, vůně, ohně, voda se vaří... Přestože je všude na minimálním prostoru tolik lidí, nikde jsem necítila ani neviděla agresivitu. Myslím, že to je částečně i tím, že tam dosud není tak přístupný alkohol...

Život na zemi

Na nádražích, v obchůdkách, v ulicích lidé sedí na zemi. Když jsme vešli do nádražní haly, uviděli jsme stovky lidí, čekajících na zemi na vlak, ženy v půvabných barevných sáří, kolem sebe děti a tašky. Na vlak se může čekat i několik dní. (Další kapitolou by byla nesmyslná a neodmyslitelná indická byrokracie – každý cestující vlakem musí vždy vyplnit dotazník, kam jede, jak se jmenuje, jak se jmenuje jeho otec, věk...)

My jsme zvyklí, že na zemi jsou jen žebráci,

ale tam jsou na zemi všichni – žebrák i univerzitní profesor – doma i na veřejnosti. Je to zvláštní... jakoby ta země lidi srovnávala, vyvažovala velké sociální rozdíly. Oni mezi sebou asi poznají, kdo je z jaké kasty, ale pro mě byli všichni na zemi. V něčem mi to připomnělo cikánské osady, ale tady jsme byli v centru velkoměsta. V Pahargandži, staré části Dillí, jsou domky splácené ze všeho, co bylo možné použít k „opravě“ bývalých zděných domů – bláto, hlína, harampádí, mezi tím krásy, nikde žádná zeleň... Je fakt, že nové Dillí už se buduje jinak. Chudoba, jako nedostatek statků – jídlem počínaje a léky konče – mi vyvstávala jako permanentní osten. Opravdu si uvědomím, že Evropa je ostrov blahobytu. Žijeme v iluzi.

Varanásí

Z Dillí jsme spěchali pryč a Varanásí, svaté město na Ganze, jedno z nejstarších měst na světě, nás uchvátilo. Hinduisté uctívají Gangu jako matku. Obracejí se k ní od narození do smrti. Je pro ně zdrojem očisty. Každé ráno, s úsvitem, začíná znít zvonce a tamburíny, z ampionu jsou předčítány svaté texty a ke Ganze začínou proudit lidé, kteří se jdou vykoupat, tedy obmýt. Má to ohromnou energii, nevím, jak to popsat. Davy domorodců i poutníků přicházejí děkovat za dar života. Mají v sobě hlubokou víru. Ganga je pro ně zdrojem očišťování. Vítají a děkují životu, prameni rození i umírání, jehož jsou součástí. Do Varanásí se také chodí umírat. Celé dny tu probíhají pohřby. Lidé tu chtějí zemřít. Zemřít u Gangy a být tu spálen je dovršením rituálu života, který jim byl svěřen. Podél Gangy jsou pro poutníky – čekatele na smrt – zřízeny hospice. Podél Gangy jsou udržovány ohně, na nichž jsou spalována mrtvá těla. Sem mužská část rodiny přináší na ramenu své zemřelé, zabalené do pestrých látek. Procházejí úzkými hrbatými uličkami a při tom zpívají: „Rám,

nám, satje háj“, což znamená: Nevyslovitelné věčné boží jméno... Musím říct, že jejich pohřby se mně ve své obnaženosti hodně líbily. I moment nesení svých předků na ramenou... vyprávění... Smrt je tu stále, tak to je... My její rozměr vytěšňujeme, a tak se životu paradoxně vzdalujeme.

Indové jsou velmi činorodí, každý se snaží uživit, jak se dá, všude jsou tisíce krámků s čímkoliv, na co si vzpomenete. Živí se samozřejmě i vozením turistů po Ganze, a z toho se mi občas dělalo špatně. Když vidíte vychrtlé Indý, jak vozí tlusté západní turisty, ověšené foťáky, kteří se ani nevejdou do lodky, to mi za „nás bílé“ bylo trapné.

Hinduisté mají spoustu božstev a jsou toleranční k ostatním náboženstvím. Jednoho člověka jsem se ptala, jakého má boha a on se na mě pobaveně podíval a říká: „Každý bůh je můj bůh!“ Nezáleží jim na tom, jak nazýváš svého boha, ale jestli ho uctíváš a jakým životem žiješ. Nemají potřebu se stavět odmítavě k tomu, co neznají, nebo si brát osobně, když se tvůj bůh jmenuje jinak než jejich. Potřebují, chtějí a žijí tak, aby byl jejich život bohem formován. Uvedu jednoduchý příklad: v jedné diskusi jsme došli k důležitosti rituálu v životě každého člověka, Indové mají, tuším, na 16 takových iniciačních událostí. A tak i manželství, Vinod řekl: „U vás je, madam, manželství dohoda, u nás je rituálem.“ Jindy při debatě s jedním brahmínem (učitel, u nás by to byl klérus) o poznávání boha. Mluvil o tom, že celé naše poznání boha je závislé na tom, jak ho necháme realizovat se v nás, nakolik se necháme do té realizace zatahnout. Ptala jsem se i proto, že jsem měla potřebu srovnat si některé náboženské odlišnosti, ale oni tuto potřebu nemají, pakliže to např. nestudují. Žijí s tím, že se narodili tak, jak měli (karma), a to jim dává prostor pro přijetí své situace. Čerpají z toho, umějí být pokorní. Nutno ale říct, že západ to nahlodává. Tradici i její předávání – všechno se mění. Závídí nám život, o kterém si myslí, že je lepší. Každý bílý je pro ně milionář, i když sám třeba nic nemá. Mají před bělochem a západní kulturou obrovský respekt, jsme pro ně někdo, kdo je učí, kdo jim přináší dobré věci. (Např. o nemocné tam pečují sestry misionářky, a vůbec sociální systém je slabý, v tomhle jim máme co dát.)

Svatost

Další takovou „nedořešenost“ mám v otázce svatosti. Asi většina z nás v Evropě vnímá svatost odděleně od světského světa, od fyzického těla. Svatost si často ve svých představách spojujeme s askézí, odříkáním a opuštěním tohoto světa, aby se člověk mohl věnovat Bohu. V Indii se tak děje v tomto světě – neodděleně. To se mi líbí. Potkávala jsem svaté muže, což jsou poutníci bez domova, kteří žijí z almužny, a společnost je přijímá a ctí. U nás máme problém dát něco žebrákovi bez pocitu výčitky, že by měl začít pracovat. V Indii jsou respektováni i lidé, kteří nic nemají a zabývají se duchov-

ními věcmi. Je nepopsatelná zkušenost vidět svaté muže chodit ulicemi. Jeli jsme třeba v přečpaném autě, zpátky z Himalájí, lidi už začínali být nervózní, do toho zněla nějaká šílená indická diskotéka a naproti nám blokovalo cestu porouchané auto. A tenhle člověk, svatý muž, kterého jedna rodina pozvala s sebou na dovolenou právě proto, aby jejich cesta byla požehnána a aby s ním mohli v tento čas rozmlouvat, tam jen seděl a usmíval se, a jen tak mimochodem vyplodil takovou tu jejich lidovou moudrost: „Tohle auto trpí, a to zapříčiňuje, že my teď tady taky trpíme.“ A pak se otočil na lidi v autě a řekl: „A tak i vy - když budete trpět, bude trpět i vaše okolí. A v momentě, kdy najdete cestu svého štěstí, i vaše okolí bude šťastné.“ A jelo se dál. A jinde jiný svatý muž bez roz-

paků zbije druhého svatého muže, protože si potřebuje sednout v přečpaném autobuse. Prostě se zfackují kvůli místu v autobuse, a přitom neztratí ani jeden nic ze své svatosti. Jsou zvyklí žít v tomto světě, a to znamená boj.

Naše obvyklé mínění o Indech je, že jsou chudí, nebo snad i chudáci, což je rozdílné. A oni jsou chudí, protože žijí na mnohem nižší sociální úrovni. Ale jsou bohatí právě tím, jak umí ze života těžít, a jak umí žít pospolu. Případalo mi moc pěkné, že ve své hmotné bídě si udržují kalhoty vyžehlené „na puky“ a dbají o svou čistotu, chodí hrdě a vzpřímeně. Muži i ženy, když tahají konve s vodou, svým barevným sáří zametají ulice. Vlastně ani nevím, jak to dělají, že jsou stále tak čisti, my jsme byli z jejich ulic pořád upatlaní a špinaví.

Zvířata

Pohled, který pro mě byl těžko stravitelný. Vůbec mi nešel dohromady s představou (mylnou) o hinduistické společnosti. Pohled na tamější zvířata byl zoufalý... Cívěla jsem na ty vychrtlé, vředovité, zubožené krávy a psiska, o které nikdo nezakopne, a opravdu nechápala, jak je to možné. Zajímavé je, že i tahle zubožená šílená kráva, která pobíhá ulicemi a žere igelitový pytlíky, je uctívána. A když Indové kolem ní jdou, sáhnou si na ni a pak na svou hlavu a své srdce... Nutno říct, že vysoko v horách mají naopak velkou úctu k přírodě a zvířatům. Jistě i tím, že lidé z hor jsou vždycky trochu jiní než lidé z měst. A pro případ Indie snad i tím, že horalé jsou od Nepálu a Tibetu mnohem více formováni buddhismem.

Žebráci a ti nejnížší

Jednak jsou přirozenou součástí společnosti, což znamená, že je potkáte všude a kdykoliv. Jednak jsou naprosto nezařaditelní a patří opravdu nejnižší. Nemůže se stát, že by nežebrák pomohl žebrákovi, když třeba krvácí. (No, snad se to i může stát, ale dělal by tak něco, co se opravdu nedělá.) Žebráci bývají organizováni do klanů a rodin. Tam může docházet i k hrubému, násilnému znetvořování těla, aby sloužilo žebrání a klanu lépe. Lidé takhle byli často znetvořeni už jako malé děti, aby vyžebrali víc peněz. Spousta znetvořených žen, dětí, spousta tělíček bez nohou nebo i bez rukou a všichni žebrají. To jsou středověké až fantasmagorické obrazy, které u nás existují jen mimo všední viditelný svět. Hodně takových lidí jsem se zpočátku lekala, bylo mi nepříjemné se na ně dívat. Cítila jsem se naprosto nepatřičně.

Jednou jsme jeli vlakem, kudy procházel žebrák, který už z dálky zpíval. Připravovala jsem si peníze, které mu dám. A když jsem ho spatřila, vykřikla jsem hrůzou - až jsem se zastyděla, ale nešlo to zadržet. Přišla zrůda - zmetamorfovaná hlava s vypoulenými očima - asi ho polili horkým olejem. Vedl ho malinký klučina a takhle si spolu vydělávali na živobytí. Nad tím se tam nikdo nepozastaví, ale pro mě to byl hororový obraz... Indie, tak jak jsem ji poznala, je ve mně hluboce otisknutým zážitkem. Je spousta věcí, o kterých by se dalo mluvit mnohem déle anebo jinak. Indie je nedokončený příběh lidí, kteří žijí v jiných souvislostech a poměrech než my tady. Příběh lidí, kteří mi umožnili potkat život v jeho zanikajícím, nevyčerpatelném a krásném bohatství...

LIDÉ

O velikonočních blížili jsme se ke kostelu mrtvým krajem severních Čech. Stromy zvedaly k nebi vyčítavě holé větve bez jehličí. Jedy zabíjí vítr ulehl. Zběsile mlčeli i ti poslední ptáci, kteří ještě zůstali. Neviditelné elektrárenské komíny za kopci neúnavně pokrývaly svět popelem. V hrboлатé cestě bolel člověka každý vyčnívající kámen. Potkávali jsme lidi, naprosto netušící, že nepřetržitě umírají. Každý jsme je přátelsky oslovili, neobjevil se na jejich tvářích nejistý výraz, nemající už vůbec nic společného s úsměvem. Raději přidali do kroku, ohlíželi se za námi s neskrývaným podezřením. Bez příčiny, jen tak pozdravit cizího člověka na ulici?

V ubohosti neudržovaného kostela přivítal nás starý, přesluhující kněz. Roztřeseným hlasem sloužil mši pro necelý tucet farníků právě tak vznešeně, jako kdyby nalézal se v přeplněné katedrále. Byly zde dvě anebo tři stářím zchromlé ženy, spíše už jen tak uzlíky šatstva, ledabyly přehozené přes hladovějící duši. Skupina v zanedbanosti zestárlých idiotů z místního ústavu, jejich zvířecí tváře čiperně sledovaly každý pohyb knězových rukou. Jeden z nich usmál se na mě jako na starého známého, s chápavě zdviženým obočím.

Varhany žalostně usilovaly o velebnost chrálu. Plísni kostelní zdi drala se nahoru moucha; zdálo se, že i ona nalézá se bezprostředně před zánikem, bez víry, že by ještě někdy vůbec mohlo být jinak.

Bezmocně zřítila se na záda. Možná ani nepoznala, že svět v jejím pádu změnil perspektivu.

Když kněz oznámil shromáždění zázrak zmrtvýchvstání, do očí nejstaršího idiota vstoupily slzy radosti. Těžce povstal v lavici, v nepotlačitelném rytmu choroby přešlapoval z nohy na nohu, blaženě zmítal tělem, bučivým hlasem nesrozumitelně blahorečil svému tvůrci za příslib věčného života. Také ostatních idiotů zmocnil se radostný neklid posádky větrící konečně pevninu.

Stařeně v přední lavici upadlo něco na zem. Nejstarší idiot, posel přicházející ve sloupu světla z biblických časů, těžce poklesl na jedno koleno. Podal stařeně její šátek s tak důkladnou obřadností, jako kdyby to byl prapor znovuzrození. Usmál se na ni vlídně svým strašlivým chobotem. Pečlivě obešel všechny v kostele, každému podal svoji horkou ruku člověka. Lidé plakali. Farář zdál se být polekán; podařilo se mu snad neúmyslně přece jen způsobit skutečný zázrak?

Už jenom choří duchem počínají si normálně! bzučela moucha a bzukot její nesl se chrámem jako halelujá archandělů. Setřásla z křídel zrna smrti, tápavě rozletěla se velikonoční krajinou radosti, podrážděně narážela do cizích, neznámých předmětů.

Petr Chudožilov, 1993

Akademickému malíři Miroslavu Radovi (známému i z obrázků v Okénku) blahopřejeme k osmdesátinám. Připojujeme se ke gratulaci pana Prof. Miloslava Pojsla.

BOŽÍ SLOVO A OBRAZ

Milému bratru Miroslavu Radovi k jeho 80. narozeninám, jež jsme si s ním připomínali a oslavovali 23. února 2006. At mu Pán přidá ještě mnohá léta k plodné práci, připojí stále silnou invenci, rovněž zdraví a radost ze života.

Jestliže se Boží slovo stalo na počátku stvoření vesmíru a naší Země místem života rostlin, zvířat, a konečně místem pro člověka, a jestliže se Slovo stalo tělem, proč se nemůže proměnit také v obraz? Mnohokrát a mnohými způsoby mluvil Bůh k našim otcům ústy proroků (Žd 1, 1); proč by nemohl mluvit nyní k nám, zdráhavým k slyšení, třeba i výtvarným uměním, filmem nebo muzikálem? Nebylo však tomu tak vždy...

Jediným monoteistickým náboženstvím starověku byl judaismus. Lid Boží smlouvy – Izrael, má v Písmu svatém na dvou místech Zákona (Pět knih Mojžíšových) uveden Dekalog. My tento pojem známe spíše pod názvem Desatero Božích přikázání. K víře v jednoho Boha (Jahve), což je první přikázání, se hned připojuje další, které s prvním úzce souvisí. „Nesmíš mít jiných bohů mimo mne. Neuděláš si obrazu Boha ani podoby věci, které jsou nahoře na nebi nebo dole na zemi, nebudeš se jim klanět, nebudeš je uctívati...“ (Ex 20, 3-5). Vedle znění v Druhé knize Mojžíšově – Exodu existuje druhá verze v tzv. Páté knize Mojžíšově: „Vedle mne nebudeš mít jiných bohů. Neuděláš si žádné modly (v) podobě něčeho, co je nahoře na nebi nebo dole na zemi nebo ve vodě, pod zemí. Nebudeš se jim klanět, nebudeš jim sloužiti...“ (Dt 5, 7-9). Židé, a zejména jejich náboženští představitelé, kněží a proroci, se všemi prostředky snažili uchovat čistou představu jediného Boha, stvořitele nebe i země, a chránit ryozost náboženského kultu. Z bible však víme, jak to nebylo vůbec jednoduché. Jak Izraelité byli často nevěrní a jak často „smilnili s cizími bohy“ (2M 34, 15; 3M 20, 5; Sd 2, 17 a další místa).

Záměrně cituji obě verze, aby lépe vyzněl smysl tohoto zákazu. Jsem přesvědčen, že tu nešlo o obecný zákaz zobrazování, nýbrž o zákaz ikonodulie, tedy uctívání a klanění se idolům, modlám. Ve starozákonní době musel být tento zákaz vztahován skutečně na jakékoli zobrazování. Orientální starověký svět neznal jiné projevy kultury a umění než čistě náboženské. Teprve antický svět, a zvláště římské prostředí, vytvářelo vedle náboženského také sekulární umění a kulturu. Antická společnost té doby dokázala odlišit úctu náboženskou od profánních projevů. Kult od zobrazování jako estetického projevu bez vazby na výhradně náboženské využití. To byla důležitá změna, jejíž

zobecnění trvalo ještě řadu století.

Křesťanství, které se zrodilo v lůně judaismu, převzalo mnohé z židovských náboženských představ a forem kultu. Toto „nové“ křesťanství roubovalo na židovský kulturní a náboženský kmen. I když se křesťanství brzy od judaismu odloučilo, jeho vnitřní vazby přetrvávaly a nadále působily. Jakmile se Židé po dvojím neúspěšném povstání v letech 66 - 70 a 132 - 135 po Kr. dostali trvale do diaspory a zanikl kult jeruzalémského chrámu, začala se situace rychle měnit v židovském i křesťanském prostředí. Postupně ubývalo židokřesťanů a stále více přibývalo pohankřesťanů, tedy křesťanů z pohanství.

Dávno před Konstantinem se v křesťanských sborech (obcích) stále častěji setkáváme s výtvarnými projevy. A to v křesťanských církevních domech a později v podzemních pohřebištích – „katakombách“. Zatímco církevní domy na sebe soustřeďovaly náboženský a společenský život sboru, katakomby od 2. do 5. století sloužily křesťanským obcím v Římě a na mnoha dalších místech jako společná pohřebiště. Zde se setkáváme s nejstaršími „uměleckými“ projevy, které byly vyjadřovány symboly, kryptogramy, a konečně malovanými obrazy.

V jednom církevním (sborovém) domě z poloviny 3. století, který byl objeven ve 30. letech 20. století v provinčním římském městě Dura Europos na středním Eufratu, se našla celá stěna pokrytá malbami biblických výjevů – malovaná Bible. Obdobné nástěnné malby se našly i v nedaleké židovské synagoze. Z palestinských synagog ze 3. až 5. století známe takových biblických maleb více. Po 5. století se však v judaistickém prostředí s tímto jevem nesetkáme. Objev v Dura Europos vyvolal velké diskuze mezi teology i historiky umění. Byl to pouze vliv římského, pohanského prostředí, nebo to byla spíš potřeba pomoci obrazu sdělovat Boží slovo i lidem (židům i křesťanům), kteří neuměli sami číst Bibli? Nepochybně tyto obrazy byly starokřesťanskou katechetickou pomůckou. A v určité době k ní museli sáhnout i židé.

Něslo přece o idoly, modly, kterým by se klaněli. Byly to obrazy, jejichž obsah si sami nedokázali přečíst. Verbální katecheze (kérygma) v určitém prostředí obraz prostě pedagogicky potřebovala. Konstantinův edikt a pokonstantinová doba však přinesly do církve mnoho vlivů z římské kultury, vzdělanosti, ale i umění. Začala se stavět prostorná liturgická shromaždiště – baziliky a zde se začal uplatňovat obraz novým způsobem. Obrovskou sochu císaře Konstantina v Maxenciově (Konstantinově) bazilice (kryté tržnici) nahradil mozaikový nebo nástěnný obraz Krista Pantokratora (Vševládce) na klenbě apsidy (tzv. koncha) a časem i na triumfálním oblouku. V průběhu desetiletí přicházejí na scénu postavy apoštolů, mučedníků (martyrů – svědků víry), andělů a za čas postavy světců nemučedníků. Od poloviny 5. století (po koncilu

v Efesu r. 431) se začíná rozvíjet mariánská ikonografie. Vedle obrazů se uplatňují plastické reliéfy a ve středověku i sochařské výtvory a mnoho dalších uměleckých forem a materiálů.

Čím se křesťanství více šířilo, zejména mezi barbarskými národy, přibývalo dalších vlivů. Církev ztrácela na své původní starokřesťanské ryozosti a vzdalovala se původnímu ideálu. Proti přepychu a přehnané výzdobě kostelů začali vystupovat reformátoři uvnitř benediktinského řádu, zejména cisterciák Bernard z Clairvaux. Tzv. opravné hnutí za velkého západního schizmatu si bere za předmět své kritiky obrazy, sochy, přepych a veškerou pompu v kostelích i mimo ně. Eschatologické proudy v husitství „Božích bojovníků“ na domnělém konci věků sáhly k otevřenému obrazoborectví. Německá reformace, zejména kalvínství, skoncovala s výzdobou kostelů úplně. Byla to přirozená reakce na nepřirozený stav v církvi.

Pomineme-li excesy pověr, zejména v lidové zbožnosti, nebylo sakrální umění alespoň v západní církvi (na východě by si zasluhovala speciální výklad ortodoxní ikonodulie a několik vln ikonoklamu) předmětem skutečného klanění, tedy návratem k „pohanství“. Nepochybně však přehlušovalo všechno ostatní, co se dělo při liturgii a poutalo na sebe více pozornosti než bylo třeba a než mohlo být využito ke katechezi. Umění se čím dál více stávalo projevem přepychu, bohatství a moci církve. Často se tento „kostelní“ umělecký přepych ospravedlňuje snahou o pochopení Božího příslibu směrem k věčnosti. Prostý a udřený křesťan měl být osloven krásou „Božího domu“.

Křesťanství se v průběhu své cesty dějinami rozkošatilo do mnoha větví a větviček. Některé z nich uschly, ale jiné projevíly silnou životaschopnost. Poučením zde může být jedině rada Gamalielova: „Pochází-li tento záměr a toto dílo z lidí, rozpadne se samo; pochází-li z Boha, nebudete moci ty lidi vyhubit – nechcete přece bojovat proti Bohu“ (Sk 5, 38-39). Jedni umění drží z tradice a jiní jej z tradice odmítají.

A co s uměním v sakrálním prostoru v současnosti? Vedle tradice plní ještě vůbec nějakou funkci? Skutečné umění nemůže být závislé na doktrínách nebo tradicích. Existuje, protože umělec se jím musí vyjádřit z puzeení svého ducha a nadání. Proč bychom jinak obdivovali Michelangelovu biblickou výzdobu Sixtinské kaple ve Vatikánu? A proč bychom zůstávali v údivu stát před obrazy Giottovými a mnoha dalších umělců. Konečně - nemusí to být jen světově proslulá a zvučná jména z dějin umění. Jak tedy chápat biblický obraz a sakrální umění dnes... Jediné, čeho je třeba se bát, je dnes kýč, líbivé, sladké obrázky a sošky „Madonek“ a světců. Nebo naivních a idealizovaných prepisů Písma svatého, zejména ve filmu. Skutečná ikonodulie (klanění se obrazům) nám dnes už nehrozí!

Na tyto a podobné otázky hledá již několik

desetiletí odpověď také Miroslav Rada. Pražský malíř, grafik a ilustrátor, důsledně věřící evangelík, který si již dávno uvědomil, že obraz je jen jedna z forem vyjádření Božího poselství lidem, tedy jedna z forem Božího slova. A dále si uvědomil, že slovo v moderním přetechizovaném světě ztrácí mnohé ze své někdejší síly, hloubky i tajemství. Malíř nechce tvořit „modly“ a „idoly“, jež nám byly zakázány a jichž se máme stále chránit. Káže slovo Boží obrazy, na něž je moderní člověk přece jen ještě vnímavý. Oslovuje člověka svým viděním Boha, Krista, světa. Jeho oslovení je často expresivní a provokující. Radovo dílo však tryská nejen z umělecké invence a nutnosti se vyjadřovat podle svých darů a schopností (jinak by zakopal svoji hřívnu), ale současně je výsledkem jeho hluboké evangelické znalosti Bible.

V českém evangelickém prostředí není třeba Miroslava Radu příliš představovat. Zejména v posledních letech bylo o jeho díle hodně slyšet. V roce 2000 instaloval ve sboru Českobratrské církve evangelické v Praze na Vinohradech (Korunní 60) pět rozměrných obrazů s biblickým námětem. Brzy nato následovala retrospektivní výstava Radových obrazů, kresbe a ilustrací pod názvem „Ejhle člověk – ejhle obraz“ (2004). Výstava představila Radu jako malíře a výtvarníka, který se vyjadřuje od poválečných let do dneška s naléhavostí a výtvarnou erudicí člověka hluboce založeného a reflektujícího stále znovu nejzákladnější lidské otázky na pozadí biblické zvěsti i věčných otázek, jak k nám promlouvají také z krásné literatury. Se stejnou působivostí tvoří obrazy plné otázek a stále aktuálních sdě-

lení. Výstava z celého životního díla, a to ve výběru, zaplnila celá tři podlaží smíchovské Portheimky.

Od té doby mimo jiné vytvořil dva velké, monumentální obrazy Ukřižování. Jeden na „objednávku“ i se zadáním důležitých akcentů scény posledních hodin Ježíšova života. Druhý maloval z vlastní potřeby k tomuto velkému námětu se ještě jednou vrátit a vyjádřit se „po svém“ k této události kosmického významu, jak ji nazval Teilhard de Chardin. Figurální kresby a obrazy biblických událostí jsou reformační tradicí vzdálené... A přesto se Miroslav Rada vydal před léty na tuto obtížnou životní a uměleckou dráhu. Bratr Miroslav Rada je v mnoha ohledech osobností mimořádnou.

Jeho duchovní zakotvení vycházející z hluboké evangelické tradice se však dokázalo zbavit zátěže minulosti a překročit její hranice. Tvoří obrazy – dějinné události, které se odehrávají kdysi i nyní. Děj i symbol, příběh i zkratka. Zážitek vnitřního vidění malíře... Miroslav Rada svými obrazy překračuje hranice tradiční evangelické racionality a zároveň nic neztrácí z hluboké zbožnosti. Svět dnes směřuje k větší otevřenosti, ruší hranice a otevírá široké obzory. Tento úkol stojí dnes i před církví se všemi jejími tradicemi a formami. Dílo Miroslava Rady se bezpochyby zařazuje k těmto novým směrům.

I kdyby Miroslav Rada nenamaloval nic víc, než oněch pět velkých desek s biblickými náměty pro vinohradský sbor, zařadil by se mezi nemnoho velkých osobností moderního sakrálního umění u nás i v Evropě.

Miloslav Pojsl

RODINA

ZÁSADY LAICKÉHO PORADENSTVÍ

Laici – přátelé, příbuzní, kolegové – budou mít coby možní poradci oproti profesionálům vždy řadu výhod. Bývají „ve správný čas na správném místě“, kontakt s nimi vzniká spontánně. O to častěji jsou žádáni o pomoc při řešení složitých osobních a partnerských problémů. Laik chce pomoci, nechce a neměl by uškodit. Co si může dovolit?

1. Nechat postiženého o problému hodně hovořit. Tím, že dotyčného pozorně a vlídně vyslechneme, mu zároveň pomůžeme. Přístup „mluv, mluv, zajímáš mne“ umožní hovořícímu alespoň do určité míry utřídit si myšlenky. Z toho se pak mohou odvíjet i jeho závěry.

2. Naznačit, že každý má svou pravdu. Při hodnocení situace hodně záleží na úhlu pohledu. Není správné dát za pravdu jednomu a kategoricky rozhodnout, že druhý se zcela mýlí. Ohled na „cizí pravdu“ je ovšem třeba citlivě dávkovat.

3. Přesvědčit, že „bude líp“. Většina partnerských problémů odezní. I to, co se zdá být v daném okamžiku jako nezvládnutelná velká nesnáz, může být s odstupem času vnímáno jako banalita. Zklidnit protějšek a zabránit mu v tvrdých postupech odvetných akcí, to je věc!

4. Důrazně dbát na zásadu „Neukvapit se“. Partnerské problémy mají svůj „manický potenciál“. Člověk je chce řešit hned teď. Vše si vyříkat, udělat závěry. Obrazně řečeno již včera bylo pozdě. Nebylo! Alespoň

obvykle ne. Je vhodné „počítat do desíti“, ne-reagovat hned.

5. Zkusit částečné přeznačkování – vše zlé může být k něčemu dobré! I nepříjemné, ba i tragické situace nemusejí být vždy jen jednoznačně černé, ale mohou v sobě obsahovat i zárodek něčeho kladného. Když nic jiného, tak se alespoň díky partnerským problémům zbavíme iluzí o lidech a vztazích. Můžeme se ovšem také postavit na vlastní nohy, začít znovu a lépe.

6. Ukázat, že „nejsi sám“. V těžkých chvílích míváme pocit, že nikdo nikdy neměl tak velké trampoty, jaké jsou ty naše. Je to omyl. Jsou mnohé závažné partnerské problémy, u nichž častost výskytu lze přirovnat k výskytu chřipky. Rozdíl je v tom, že „epidemie“ oněch problémů je nenápadnější a delší než chřipková.

7. Poradit: „Nevíte, zda se smát, nebo plakat? Volte to první! Mnohé z partnerských problémů v sobě zahrnují prvky třeba nechtěné komiky. Je lépe myslet na ně, a ne na obvykle též přítomné prvky tragické. Dokážeme-li si z nastalé situace a z některých jejích aktérů, zejména pak ze sebe, udělat legraci, může to mít přímo léčivý efekt.

8. Dávat pozor na kategorické soudy, jakož i na věty, které by bylo možno „tesat do kamene“. Pozor na kategorické rady poradce a dvojnásob pozor na podobné činy či výroky klienta. Platí, že cokoliv v afektu řeknete nebo uděláte, může být později použito proti vám“. V roli poradce je třeba mít na paměti, že to, co se osvědčilo mně samotnému, se

KRIZOVÁ LINKA ZAMĚŘENÁ NA ZÁVISLOSTI

Od října 2005 funguje nová krizová telefonní linka specializovaná na problematiku závislosti. Jedná se o první linku tohoto typu v Česku.

Počet lidí experimentujících, závislých a jejich blízkých se zvyšuje. Pro mnoho z nich je však těžké obrátit se s žádostí o pomoc osobně na odborníka. Mnohem snazší – zejména zpočátku, kdy se člověk za svůj problém stydí a neumí si s ním poradit – je anonymní telefonická pomoc. Nyní je k dispozici.

AT linka funguje ve čtvrtek od 8 do 22 hodin a mohou se na ni obracet lidé řešící jakýkoli problém související s návykovými látkami. Mohou to být lidé experimentující, závislí, rodiče, manželé, děti, další příbuzní, ale také lidé pracující např. ve školství či sociálních oblastech.

Čísla linky: 235 311 793, 235 311 791, 724 307 775. *Psychologie dnes č. 1/06*

rozhodně nemusí osvědčit všem ostatním.

9. Zbavit ostychu před institucemi a vyhledáním odborníků. Manželé jsou schopni na sebe několik večerů křičet v panelovém domě, kde je vše slyšet. Když jim navrhnete zajít do manželské poradny, pak cudně opáčí: „No jo, ale co kdyby nás někdo viděl, že tam chodíme?“ Ostyh je zbytečný, většina poradenských institucí je bezbariérová – stačí telefonicky nebo osobně domluvit termín a přijít.

10. Vysvětlit rčení: „Byť bys pořád jako čert na koze rejdl, z vola komoň nebude.“ Přísloví má několik možných vysvětlení. Zcela jistě souzní i s výrokem amerického rodinného terapeuta Stewe de Shazera: „Dělej, co funguje, nedělej, co nefunguje. Když to nefunguje, dělej něco jiného!“

V situaci, kdy je náš přítel žádající pomoc takříkajíc z nejhorsšího venku a je schopen i jiné komunikace než pouhým pláčem a skřípěním zubů. Lze mu předeslat následující:

Pokud s cílem změnit partnera nebo upravit jeho chování „porád“ reagujeme určitým způsobem a stále bez úspěchu, nelze v žádném případě čekat úspěch v budoucnu. Nezbyvá tedy než na pokusy o změnu rezignovat, nebo zvolit jiný postup.

Tomáš Novák, *Psychologie dnes*
/červen 2005

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 9.4. 19 h. Mistrovice

neděle 10.4. Květná

diecézní sbírka na Charitu

7.15 h. Letohrad Iz 50,4-7

8.45 h. Lukavice Ž 22

10.15 h. Orlice Flp 2,6-11

Mk 14,1 – 15,47

Zelený čtvrtek 18 h. Letohrad

Velký pátek

14 h. Letohrad - setkání s dětmi

18 h. Letohrad

neděle 16.4. Slavnost ZMRTVÝCHVSTÁNÍ

5.00 h. Orlice 1. Gn 1,1-2,2

6.30 h. mě Ž 104

2. Gn 22,1-18

Ž 16

3. Ex 14,15-15,1

Ex 15,1-6.17-18

4. Iz 54,5-14

Žl 30

5. Iz 55,1-11

Iz 12,2-6

6. Bar 3,9-15.32-4,4

Ž 19

7. Ez 36,16-17a.18-28

Ž 42

8. Řím 6,3-11

9. Mk 16,1-7

10.15 h. Letohrad

Pondělí velikonoční Sk 2,14.22-33

7.15 h. Letohrad Ž 16

8.45 h. Mistrovice Mt 28,8-15

10.15 h. Lukavice

sobota 22.4. 19 h. Mistrovice

neděle 23.4. 2. velikonoční

7.15 h. Letohrad Sk 4,32-35

8.45 h. Lukavice Ž 118

10.15 h. Orlice 1 J 5,1-6

Jan 20,19-31

sobota 29.4. 19 h. Lukavice

neděle 30.4. 3. velikonoční

7.15 h. Letohrad Sk 2,14.22-28

8.45 h. Mistrovice Ž 16

10.15 h. Orlice 1 Petr 1,17-21

Lk 24,13-35

sobota 6.5. 19 h. Mistrovice

neděle 7.5. 4. velikonoční

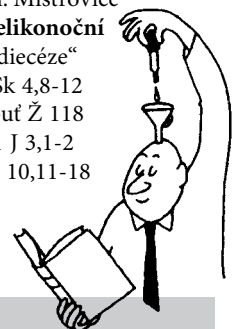
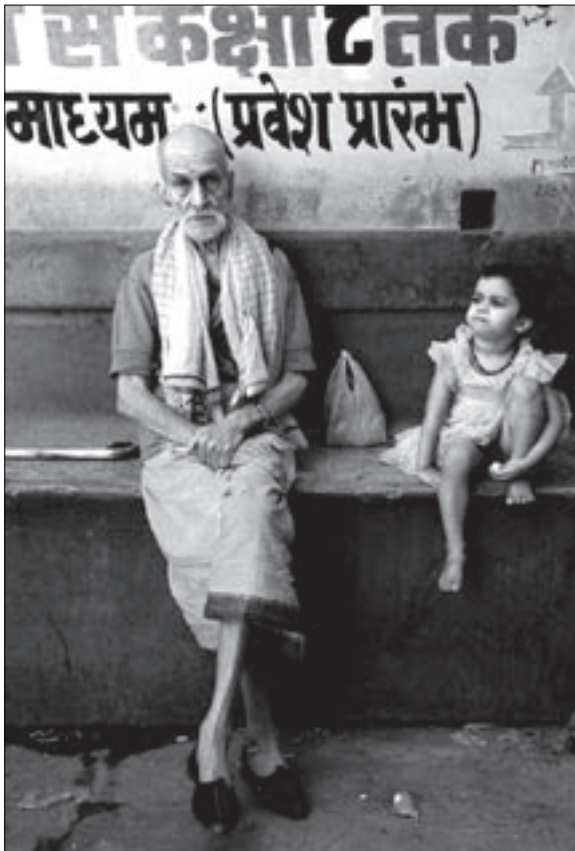
sbírka na „potřeby diecéze“

7.15 h. Letohrad Sk 4,8-12

8.45 h. Lukavice - pouť Ž 118

10.15 h. Orlice 1 J 3,1-2

J 10,11-18

Ok nko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz

Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741